

СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ - СКОПЈЕ
Клиника за ортодонција

**ВРЕМЕ НА ЕРУПЦИЈА НА МЛЕЧНИТЕ ЗАБИ И
АНТЕРО-ПОСТЕРИОРНИОТ СООДНОС НА ДЕНТАЛНИТЕ ЛАКОВИ КАЈ
СКОПСКИ ДЕЦА ОД 3 ДО 36 МЕСЕЦИ***

Зужелова М., Бошњакоска М.

Извршено е оценување на времето на ерупцијата на млечните заби, сагиталниот сооднос на денталните лакови, состојбата на постмоларната рамнина и застапеноста на штетните навики во период од 3 до 36 месеци кај македонските деца.

Вкупно беа опфатени 320 деца хомогено компонирани, 158 машки и 162 женски испитаници. Контролните прегледи ги вршевме во 3, 6, 9, 12, 18, 24, 30 и 36 месец. Во групата на машки испитаници најрана ерупција на млечните заби е евидентирана во 3. месец, а најдоцна во 18. месец. Кај женските индивидуи најрана ерупција на млечните заби се забележува во 6. месец, а најдоцна во 18. месец. Ерупцијата на млечните заби започнува и завршува нешто порано кај машките индивидуи.

Сагиталниот сооднос помеѓу алвеоларните лакови во првите три месеци беше ретрогнатен, со исклучок кај одделни индивидуи кај кои овој сооднос беше ортогнатен. Така, во 36. месец 107 (71,70%) машки и 118 (74,21%) женски индивидуи покажаа сагитален сооднос ортогнатен.

Во однос на лошите навики, само кај 5 машки и 7 женски индивидуи перзистираше лошата навика до моментот на испитувањето.

Клучни зборови: забен лак; заб, млечен; дентиција; дентална оклузија; меѓувилочен однос; максилофацијален развиток

Од низата биолошки одлики на детето, растот и развитокот имаат доминантно место. Препознавањето и проучувањето на овие процеси е од фундаментална важност за еволуцијата, успешното компонирање и хармоничното созревање на младиот организам.

За оценување на нормалниот развиток на детето, се користат повеќе параметри: соматски, моторични, интелекту-

ални, социјални и други. Аналогно на нив, возраста на детето може да се мери преку повеќе критериуми: хронолошки (календарски), ментални, социјални, скелетни, дентални и други.

Никнувањето на забите е еден дел од развојот на организмот, како и важна пресвртница во растот на краниофацијалниот систем. Затоа, познавањето на хронологијата на развојот на забите, која

* Трудот е презентираан на Регионалниот стоматолошки собир на лекарите од СР Македонија, Струга, октомври 1990

е одраз на динамиката на растот и развојот на организмот, може да биде важен показател во следењето на растот и развојот на целиот организам.

Во литературата постојат бројни дентални студии за времето и редоследот на никнувањето на перманентните заби, но вистинските податоци за ерупцијата на млечните заби се многу оскудни.

Хронологијата за развојот на млечните и перманентните заби меѓу првите, како што наведуваат Lunt и Law (2) дале Logan и Krofeld, а која по Стошић (7), ја модифицирале McCalla и Chons. Нешто подоцна, за хронолошкиот развој на млечните заби податоци дале и Lunt и Law (2).

Во недостиг на објавени податоци за ерупцијата на млечните заби, сагиталниот сооднос на максиларните и мандибуларните дентални лакови, состојбата на постмоларната рамнина, како и застапеноста на штетните навики кај децата од Скопје, се обидовме да добиеме конкретен увид на еден скромно хомоген примерок.

Материјал и метод

За добивање податоци за поставената цел ни послужи медицинската до-

кументација како лонгитудинална студија "Физички и психосоматски развојот од 3 до 36 месеци кај македонските деца од Скопје.

Студијата е работена во Заводот за ментално здравје на деца и младинци во Скопје и во соработка со Клиниката за детски болести и Клиниката за акушерство и гинекологија во Скопје.

Во медицинската документација се нотирани следните податоци: препишување на историја на детето од Нонаталниот оддел при Акушерската клиника, социјално-анкетен медицински лист, антрополошки, педијатриски и ортодонтски наод, рендген контрола на матурација на скелетот на шаката и психолошка анализа по Bayley-овиот развоен тест.

Во ова испитување опсервиравме 320 хомогено компонирани 158 машки и 162 женски индивидуи (табела 1). Основните критериуми за избор на децата беа: општи (македонска националност, постојан престој во градското скопско подрачје) и медицински (нормален гравитет, тежина на новороденчето од 2300gr до 4500 gr, постнатален период без симптоми на породилни трауми, малформации и др.).

ТАБЕЛА 1. ДИСТРИБУЦИЈА НА ИСПИТАНИЦИТЕ ВО ОДНОС НА ПОЛОТ И ВОЗРАСТА

Месеци	3	6	9	12	18	24	30	36
Машки	151	149	151	153	158	146	149	120
Женски	162	139	159	160	169	160	159	119
Вкупно	313	308	310	313	327	306	308	239

Секоја индивидуа беше контролирана во 3, 6, 9, 12, 18, 24, 30 и 36 месец (односно четири пати првата година и по два пати во втората и третата година). Дозволивме толеранција на два до три дена пред или по предвидената дата на контролниот преглед и само едно отсуство од предвидените осум контролни прегледи.

Резултати и дискусија

На табелата 2 е дадена ерупцијата на млечните заби кај машките индивидуи. Во оваа испитувана група се забележува најрана ерупција во третиот месец на 51 и најкасна во 18 месец на 71, само кај по една индивидуа. Во шестиот месец, застапеноста на ерупцијата на

максиларните и мандибуларните први млечни инцизиви е 16%, подеднакво на двете страни. Така, веќе во 30. месец речиси сите млечни заби се изникнати со исклучок на вторите молари кои беа присутни во 89%. Во однос на редоследот на ерупцијата на овие заби постоеше хармонија.

ТАБЕЛА 2. ВРЕМЕ НА ЕРУПЦИЈА НА МЛЕЧНИТЕ ЗАБИ КАЈ МАШКИОТ ПОЛ

Месеци	3	6	9	12	18	24	30	36
51	1	25	54	123	158	146	149	120
61		6	54	129	157	146	149	120
71		25	85	146	158	146	149	120
81		23	90	146	158	146	149	120
52			26	97	157	146	149	120
62		1	30	103	157	146	149	120
72			11	3	148	146	149	120
82			6	58	147	146	149	120
53					69	131	148	120
63					70	131	148	120
73					46	131	148	120
83					70	131	149	120
54				6	124	146	149	120
64				5	123	146	149	120
74				4	129	145	149	120
84				6	131	145	148	120
55						37	132	118
65						37	124	118
75						32	134	118
85						32	134	118

ТАБЕЛА 3. ВРЕМЕ НА ЕРУПЦИЈА НА МЛЕЧНИТЕ ЗАБИ КАЈ ЖЕНСКИОТ ПОЛ

Месеци	3	6	9	12	18	24	30	36
51		1	62	123	159	160	159	119
61		3	63	123	158	160	159	119
71		12	108	141	158	160	159	119
81		12	108	130	156	160	159	119
52			11	87	148	160	159	119
62		1	31	84	147	160	159	119
72			2	42	150	160	159	119
82			3	44	130	160	159	119
53					34	145	159	119
63					35	145	159	119
73					24	145	159	119
83					25	145	159	119
54				2	130	160	159	119
64				2	128	160	159	119
74				1	119	160	159	119
84				1	123	160	159	119
55						37	134	117
65						37	132	117
75						34	136	117
85						34	137	117

Најрана ерупција на млечните заби, кај женските индивидуи, е забележана во шестиот месец, и тоа само кај 18 индивидуи (6,2%), а најдоцна по 18. месец. И така, редоследот на никнувањето на овие заби е идентичен како кај машките индивидуи (таб. 3)

Во нашата испитувана група, мандибуларните први млечни инцизиви никнуваа нешто порано од нивните антагонисти во максилата, додека другите заби никнуваа најпрво во максилата, што не се согласува со наодите на Реџепагић (6) и Рајић (5). Реџепагић (6) наоѓа дека во мандибулата никнувањето на млечните заби е особено порано, освен долните први млечни молари.

Во однос на половите разлики, ерупцијата на млечните заби започнува

и завршува нешто порано кај машките индивидуи, што се согласува со наодите на Рајић (5), Реџепагић (6) и други. Lysella (3) во своите наоди не наоѓа битни разлики помеѓу двата пола.

Сагиталниот сооднос на алвеоларните лакови во првите три месеци беше ретрогнатен, со исклучок на одделни индивидуи (4 машки и 7 женски), кај кои овој сооднос беше ортогнатен. Така, на возраст од 36 месеци, антеропостериорниот сооднос помеѓу максиларниот и мандибуларниот дентален лак кај 92 (76,66%) машки и 82 (35%) женски индивидуи беше ортогнатен (таб. 4). Овие резултати укажуваат дека кај оваа група испитаници имаме нормален развој на денталните лакови.

ТАБЕЛА 4. САГИТАЛЕН СООДНОС ПОМЕЃУ АЛВЕОЛАРНИТЕ ЛАКОВИ ПО ВОЗРАСТ ВО ДВАТА ИСПИТУВАНИ ПОЛА

Месеци		3	6	9	12	18	24	30	36
Ортогнатен	М	4	94	112	121	119	113	128	92
	Ж	7	116	129	130	138	125	133	98
Ретрогнатен	М	146	50	32	25	31	28	35	24
	Ж	135	42	25	25	26	27	20	17
Вертикален	М	-	1	1	-	-	-	-	2
	Ж	1	4	4	2	1	1	-	-
Прогнатен	М	-	1	3	5	7	4	6	4
	Ж	-	-	4	5	5	8	6	2

Испитувајќи ја состојбата на постмоларната рамнина во 36. месец, резултатите покажаа дека кај 65 машки и 73 женски индивидуи имаме прекршување на оваа рамнина, што, исто така, укажува на понатамошен правилен развој на денталните лакови, а со тоа и правилен раст и развој на краниофацијалниот систем (таб. 5). Овие наши сознанија се совпаѓаат со наодите на Ѓоргова и соработниците (1), кои вршеле испитувања на деца од 4 до 6-годишна возраст од 11 пре-

дучилишни установи, локализирани во различни градски подрачја на Скопје.

ТАБЕЛА 5. СОСТОЈБА НА ПОСТМОЛАРНАТА РАМНИНА ВО 36. МЕСЕЦ

Пол	Машки	Женски
Мезијално прекршување	65	73
Дистално прекршување	30	16
Непрекршување	25	30

ТАБЕЛА 6. ФРЕКВЕНЦИЈА НА ЛОШИТЕ НАВИКИ СПОРЕД ПОЛОТ И ВОЗРАСТА (ВО МЕСЕЦИ)

Пол Промери	Машки		Женски			
	N	број	%	N	број	%
3	151	68	(49,03)	162	96	(59,25)
6	149	67	(45,09)	159	88	(55,34)
9	151	65	(45,04)	159	82	(51,57)
12	153	60	(39,20)	160	71	(44,37)
18	158	27	(17,08)	169	41	(24,28)
24	146	17	(11,84)	160	23	(14,37)
30	149	12	(8,05)	159	13	(8,17)
36	120	5	(4,16)	119	7	(5,88)

Лошите навики беа присутни во третиот месец кај 68 (49,03%) машки и 96 (59,25%) женски индивидуи. Со возраста тој број се намалуваше, така што само кај 5 (4,16%) машки и 7 (5,88%) женски индивидуи перзистираше лошата навика (цицање прст или разни предмети) до

моментот на испитувањето (таб. 6). Овие показатели укажуваат дека со елиминирање на лошите навики, подоцна доаѓа до правилен раст и развиток на денталните лакови, кои од своја страна доведуваат до правилен раст и развој на краниофацијалниот систем.

DECIDUOUS TEETH ERUPTION SEQUENCE AND ANTERO-POSTERIOR DENTAL ARCH RELATION AMONG CHILDREN FROM SKOPJE AGED 3 - 36 MONTHS

Zuželova M., Bošnjakoska M.

Summary

The authors evaluated deciduous teeth eruption sequence, sagittal relation of dental arches, postmolar plane condition and incidence of bad habits in life period between 3 and 36 months.

A homogenous group, consisting of 320 children (158 males and 162 females), was followed in intervals of 3, 6, 9, 12, 18, 24, 30 and 36 months. In the group of male subjects earliest deciduous tooth eruption was registered in the third, and latest in the 18th month; in females, in the sixth, and 18 res-

pectively. Deciduous tooth eruption in males is somewhat earlier than in females.

Sagittal relation of alveolar arches in the first three months is retrograde, except in certain individuals with orthognatic relation. So, in the 36th month, 107 (71,70%) males and 118 (74,21%) females displayed sagittal relation orthognatic.

Up to bad habits, only in 5 males and 7 females bad habits persisted up to the observation period limits.

Key words: dental arch; tooth, deciduous; dentition; dental occlusion; jaw relation record; maxillofacial development.

Литература

1. ЃОРГОВА Ј, ЃОРЧУЛОСКА Н. Промени на постмоларната рамнина кај деца од предучилишна возраст (Апстракти). V стоматолошки собир на лекарите од Македонија. Дојран: Стоматолошка секција при СЗЛМ, 1987: 46.
2. LUNT RC, LAW DB. A review of the chronology of eruption of deciduous teeth. J Am Dent Ass 1974; 89: 872-9.
3. LYSEL I, MAGNUSSON B, THILANDER B. The time and order of eruption of the primary teeth: Longitudinal study. Odontologisk Rev 1962; 13(3): 217-34.
4. MARKOVIĆ M. Normalni rast i razvoj orofacijalnog sistema i okluzije. U knjizi: Marković M (urednik) Ortodontija. Ortodontska sekcija Srbije, Beograd, 1982.
5. RAJIĆ A. Prilog proučavanju hronologije nicanja zubi predškolske i školske dece (doktorska disertacija) Zagreb, Jugoslavija: Stomatološki fakultet, 1986.
6. REDŽEPAGIĆ S. Hronologija razvoja i nicanja zuba mlečne i stalne denticije (doktorska disertacija). Beograd, Jugoslavija: Stomatološki fakultet, 1983.
7. STOŠIĆ P. i sar. Dečja i preventivna stomatologija. Dečje novine, Gornji Milanovac, 1984.